

Vörösök

Kiss Viktor

politológus szerint a vörös csillag kérdéskörében való állásfoglalás arról szól, hogy egy demokratikus szocializmus perspektívája történelmileg újra legitim törekvésnek tekinthető-e.

Magyarország az egyedüli állam Európában, melyben törvény tiltja a vörös csillag viselését. A vörös csillag szerepel több, az Európai Parlamentben képviselővel rendelkező párt jelvényében – mondták egybehangozóan a Vajnai Attila munkaspárti alelnök letartóztatása ellen tiltakozó értelmiségiek, Gyurcsánytól **Eörsi**ig és TGM-ig. Herczog Edit országgyűlési képviselő a témában tett önálló indítványát szintén ezzel indokolta, s teljesnek látszik a konszenzus a balliberális értelmiség soraiban. Ez az „érvrendszer” azonban lehet, hogy inkább elválaszt, mint összeköt.

A vörös csillag újbóli engedélyezésének kérdése ugyanis legkevésbé sem „csak” emberi jogi, „európai” kérdés. A jelképek nem csak a jogot jelentik, hogy használják őket, hanem jelentésük is van, amely fegyverré válik használójuk kezében. Érti-e az említett „petíciót” aláíró, az „elnyomatás minden formájának megszüntéséért harcoló európai állampolgárok” többsége, hogy a vörös csillag elleni kirohanást, az önkényuralmi jelképek tiltását célzó törvény bevezetését egy évtizede az új hatalomnak és az előző rendszer kárvalottjainak a rettegése inspirálta? Nem véletlenül hivatkozott az Alkotmánybíróság is erre, amikor elutasította a jogszabály felülvizsgálatát célzó beadványt. És érti-e, hogy ma már ez miért veszítette aktualitását? A magyar balliberális értelmiség mindent emberi jogi perspektívából vizsgál, még akkor is, ha a valódi társadalmi közeg-

ben egészen más problémák és motivációk állnak a háttérben. Ez pedig nem vezethet máshova, mint egy évszázados vulgáraparadoxonhoz. Ha a szabadságjogokért (leginkább a szólásszabadságért) küzdő liberálisok az általuk védelmezett polgári demokráciában ezt a „rendszer” veszélyeztető erővel találkoznak, akkor joguk van-e börtönbe zárni őket éppen a szabadságjogok nevében?

A vörös csillag betiltását a rendszerváltás utolsó szimbolikus aktusának tekinthetjük, miközben 1993-ra (ekkor fogadták el a törvényt) már sokkalta többről volt szó. A szélsőjobb oldali válsága felé sodródó jobboldal olyan erődemonstrációja állt a háttérben, amely nyilvánvalóan megmutatta, hogy a hazai liberálisok igényeinek kielégítése esetén az egész magyar baloldal felszámolható – hiszen a saját múltjával küszködő szocialisták nem voltak képesek opposícióra, a rendszer alakuló ellenzéke pedig éppen saját sorainak újrarendezésével volt elfoglalva. A csillagtörvény elfogadása ezért olyan, kevésbé látványos precedens volt, amelynek az új demokrácia máig is issza a levét. Vajon a szocialistákhoz közel álló „tiltakozók” tudják-e, hogy pártjuk ma már odáig jutott, hogy inkább közös érdekekkel rendelkezik a Fidesszel, hiszen csak úgy versenyezhetnek ők a tradicionális baloldali témák „szoftos” felvetéséért, ha a valódi rendszerkritikai baloldalt a partvonalon kívülre rakják?

A vörös csillag igen, de kommunisták nem elmélet éppen ezen a logikán nyugszik. Avagy: a gyeplő még mindig szélsőjobb barátaink kezében van, ha a magyar baloldal múlt- és jövőképe éppen olyan ködös, mint évtizede volt, ha a szocialisták a legevidensebb kérdésekben sem mernek és tudnak megfelelő véleményt felvállalni.

A vörös csillag legálissá tételének kérdése újra nyilvánvalóan felszínre hozza azokat a különbözőségeket, amelyek a hazai baloldalon manapság fellelhetők. Sose hitték volna, de a vörös csillag végül kihúzhatja a Munkáspártot abból a kátyúból, amelybe ép-

pen ez az elaggott jelkép juttatta. A magyar balliberális oldal érvelésében példának okért az a háttér-motiváció húzódik meg, hogy nagy részükben ők maguk is szimpatizálnának egy harmadik utas, sem a létező szocializmus, sem a piacpárti kapitalizmus oldalán nem álló politikai mozgalommal, és ennek hiányában asszisztálnak a „jobb híján emberi jogi liberalizmus”-hoz. Ennek éppen **Eörsi** a lelegeklátásabb példája, de egyetlen mai vezető liberális „nagy öreg” sem lehet mondani, aki valamikor ne fejtette volna ki ezzel a gondolattal való egyetértését Kis Jánostól, Konrádon vagy TGM-en át (aki el is jutott a marxizmus-hoz mint becsületes végcélhoz) Hellerig. A liberális oldalt az tartja össze (persze nem vonva kétségbe, hogy számos pozitív eredmény is köthető hozzá), hogy a fasiszta veszélyen kívül talán semmitől se félnek jobban, mint hogy Kádár arcképe alatt egyesül a rózsaszín meg a vörös „paternalista nosztalgia” – amiben persze igazuk van. De mi lesz ezzel az oldallal, ha esetleg idővel nem csak az SZDSZ gondolja majd így?

„Az elnyomatás minden formájának megszüntéséért harcoló európai állampolgárok” (a petíció szövege szerint) Magyarország EU-csatlakozásával sem kerültek könnyebb helyzetbe. Nemcsak mert Európa nyugati felén a vörös csillag szinte valamennyi kommunista párt jelképe, nemcsak mert az Európai Parlament baloldali frakciója is ezt viseli mellére tűzve, hanem mert ez a frakció deklarálta onthont nyújt a Munkáspárt számára. És éppen ezek az emberek jelentették ki: nem rosszabbak a Munkáspárt tagjai és szimpatizánsai sem a többi utódpart (...) híveinél. (Nekik maradt a Kommunista kiáltvány, azok vitték a tőkét.) Másrészről pedig: azzal, hogy felajánlották a magyar marxista pártnak, hogy csatlakozzon az alakulóban lévő Európai Baloldali Párthoz, amely az első „szupranacionalista” politikai tömörülés lesz, egy egészen új politikai platform közös kidolgozására és elfogadására is „kötelezték”.

Ennek éppen a vörös csillag egésze alatt lesz aktuálpolitikai tartalma az amerikai előretörés, a háborúk megállítása, a közszolgáltatató szférák privatizációjának meggátolása (ahol a Munkáspárt

300 ezer népszavazási aláírását ünnepli valamennyi baloldali mozgalom) vagy a szociális minimum bevezetése. Vagy a bürokratizmus, a kispolgári perspektívalanság, közösségnélküliség és passzivitás, a neoliberalis ideológia, a fogyasztói társadalom, a tökelogika elleni küzdelem. És éppen ennek égisze alatt lesz feladata, hogy valamennyi „harmadik utas” erőt „összegyűjtson”, amely alapvetően a marxizmus talaján áll, de nem kíván osztozni a keleti diktatúrák semmilyen rémtettének örökségében. Hogy megoldhatatlannak látszó „elméleti” feladatokkal birkózzék meg.

A vörös csillag nem rémuralmat hirdet, mégis mindaz ellen is szól, ami manapság szent és sértetlen. És ez független attól, hogy az alakuló „társutas erők” közül a felvetett problémákra végül melyik találja meg a megfelelő megoldásokat.

A vörös csillag legalizálásának kérdése tehát jelenleg a kontinensen legkevésbé elvont „emancipációs” kérdés. Ez a jelkép ugyanis egy olyan mozgalom jelképe (és évek múlva ezt jelenti majd minden európai számára, függetlenül attól, hogy milyen múlttal áldotta vagy verte meg a történelem nemzetét), amely céljával tűzte ki a polgári demokráciák és a kapitalista világrend megdöntését. A vörös csillag kérdéskörében való állásfoglalás tehát nagyon is konkrét állásfoglalás. Állásfoglalás abban a kérdésben, hogy egy demokratikus szocializmus perspektívája történelmileg újra legitim törekvésnek tekinthető-e, avagy állásfoglalás saját féllelmeink ellen. Ezt a legitimitást azonban ki kell vívni, és ez csak a széles tömegekkel együtt lehetséges. (Amelyben a Munkáspárt a megszűnés terhe mellett mozog kényszerpályán, de ez más lapra tartozik.) Állásfoglalás az ügyben, hogy a legnagyobb európai baloldali erő által felajánlott kezét ki és milyen feltétel mellett fogadja el. Mert újra értelmes kérdésként vetődik fel a mai világkapitalizmusban, hogy kinek a számára kívánatos a rendszerellenes alternatíva létrejötte? Hogy kit milyen érdekek és értékek mozgatnak ebben a kérdésben. A követelmény tehát nem a Munkáspárt mellé szegődés (amelynek sokat kell még bizonyítania, ha valamit akar), hanem az elméleti és gyakorlati pozíciók tisztázása.

A vörös csillag nem rémuralmat hirdet, mégis mindaz ellen is szól, ami manapság szent és sértetlen.